

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3659/2566

นาย ก.โจทก์ นางสาว ธ.จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 22, พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 23, พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4, ป.อ. มาตรา 91

ย่อ / หลักกฎหมาย

จำเลยสั่งจ่ายเช็คธนาคาร ท. สาขาตลาดใหม่ทุ่งครุ จำนวน 5 ฉบับ ให้โจทก์ โจทก์นำเช็คเข้าบัญชีโจทก์ที่ธนาคาร ท. สาขานนทบุรี เพื่อให้ธนาคารดังกล่าวเรียกเก็บเงินจากธนาคาร ท. สาขาตลาดใหม่ทุ่งครุ ธนาคาร ท. สาขาตลาดใหม่ทุ่งครุปฏิเสธการจ่ายเงิน ดังนั้นความผิดเกิดขึ้นเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค เมื่อธนาคารที่ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คมิได้ตั้งอยู่ในเขตอำนาจศาลแขวงปทุมวัน ศาลแขวงปทุมวันจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ธนาคารที่นำเช็คเข้าบัญชีหาได้เป็นผู้จ่ายเงินตามเช็คไม่เพียงแต่เป็นตัวแทนเรียกเก็บเงินตามเช็คให้ พ.ร.บ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 22, 23 เป็นเพียงเรื่องความมีผลของการส่งและการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น มิได้มีผลทำให้หน้าที่ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คโอนไปเป็นหน้าที่ของธนาคารที่เรียกเก็บ

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้ว พิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลอุทธรณ์อนุญาตให้โจทก์ฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยออกเช็คพิพาท จำนวน 5 ฉบับ ให้แก่โจทก์และภริยาโจทก์เพื่อชำระค่าห้องชุด โจทก์นำเช็คพิพาทไปเข้าบัญชีโจทก์ที่ธนาคาร ท. สาขานนทบุรี ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นต้น เพื่อเรียกเก็บเงินจากบัญชีเงินฝากของจำเลยที่ธนาคาร ท. สาขาตลาดใหม่ทุ่งครุ ซึ่งอยู่นอกเขตอำนาจของศาลชั้นต้น เช็คพิพาทถูกธนาคารเจ้าของเช็คปฏิเสธการจ่ายเงินทุกฉบับ โจทก์จึงนำเช็คพิพาทมาฟ้องเป็นคดีนี้ ศาลล่างทั้งสองพิพากษายืนตามกันมาว่า ความผิดเกิดขึ้นเมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค สถานที่ตั้งของธนาคารที่ปฏิเสธการจ่ายเงินเป็นสถานที่ที่ความผิดเกิดขึ้น หาใช่เกิดขึ้นที่สถานที่ตั้งของธนาคารที่โจทก์นำเช็คเข้าบัญชีเพื่อเรียกเก็บหรือเป็นความผิดที่เกิดขึ้นเกี่ยวเนื่องกันหลายท้องที่ ศาลชั้นต้นจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ให้ยกฟ้องโจทก์ มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ว่า มูลคดีเกิดขึ้นที่ธนาคาร ท. สาขานนทบุรี ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลชั้นต้นหรือไม่ โดยโจทก์ฎีกาว่า ธนาคาร ท. เป็นสมาชิกธนาคารแห่งประเทศไทย และใช้ระบบหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (ICAS) ซึ่งระบบดังกล่าวธนาคารที่รับเช็คเข้าบัญชีเพื่อเรียกเก็บจะตรวจสอบต้นฉบับเช็คเรียกเก็บแล้วทำการส่งข้อมูลและภาพเช็คเรียกเก็บไปยังศูนย์หักบัญชีของธนาคาร ท. (ศูนย์เคลียร์ริงเช็ค) โดยไม่ต้องส่งต้นฉบับเช็คเรียกเก็บไปด้วย ศูนย์เคลียร์ริงเช็คจะทำการหักบัญชีด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็คจากบัญชีลูกค้าของธนาคารเจ้าของเช็คไปเข้าบัญชีผู้ทรงเช็คที่ธนาคารที่

เรียกเก็บ ในกรณีที่ไม้อาจจ่ายเงินตามเช็คได้ ศูนย์เคลียร์เช็คจะปฏิเสธไม่ทำการหักบัญชีและ
จัดส่งข้อมูลและภาพเช็คไปยังธนาคารเจ้าของเช็คเพื่อตรวจสอบ และให้ธนาคารเจ้าของเช็คจัดทำ
และส่งข้อมูลเช็คที่ส่งคืนพร้อมเหตุผลการคืนเช็คผ่านเครื่องรับส่งข้อมูลและภาพเช็คไปให้ธนาคาร
ที่เรียกเก็บรับข้อมูลและภาพเช็คที่รับคืนผ่านเครื่องรับส่งข้อมูลและภาพเช็ค แล้วจัดทำใบแจ้งผล
คืนเช็คพร้อมแนบเช็คคืนให้แก่ลูกค้าผู้นำเช็คเข้าเรียกเก็บตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรม
ทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 22, 23 ธนาคาร ท. สาขานนวิทย์ ถือว่าเป็นธนาคารที่
ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คที่มูลคดีเกิดขึ้นนั้น เห็นว่า คำว่า มูลคดี หมายถึงต้นเหตุอันเป็นที่มาแห่ง
การโต้แย้งสิทธิอันจะทำให้โจทก์เกิดอำนาจฟ้อง ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเกิดขึ้นเมื่อเช็คถูก
ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน สถานที่ที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิด
แม้ธนาคาร ท. ทุกสาขาจะใช้ระบบหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (ICAS)
ก็ตาม แต่ระบบดังกล่าวหน้าที่ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คยังคงเป็นของธนาคารเจ้าของเช็คดั้งเดิม
เมื่อธนาคารเจ้าของเช็คปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คก็จัดทำใบคืนเช็คส่งไปยังศูนย์เคลียร์เพื่อส่ง
ต่อไปยังธนาคารที่เรียกเก็บ แล้วธนาคารที่เรียกเก็บทำการออกใบแจ้งผลเช็คคืนกับส่งใบคืนเช็ค
และเช็คต้นฉบับคืนให้แก่ลูกค้า ระบบหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค
(ICAS) จึงเป็นเพียงวิธีการปฏิบัติเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าธนาคาร เป็นการ
เพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการเรียกเก็บเงินตามเช็คให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นกว่าวิธีเรียกเก็บแบบ
เดิม ๆ ธนาคารที่เรียกเก็บหาได้มีหน้าที่ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คและออกใบคืนเช็คโดยลำพังไม่
จึงเป็นเพียงตัวแทนธนาคารเจ้าของเช็คในการส่งมอบใบคืนเช็คให้แก่โจทก์เท่านั้น ส่วน
พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 22, 23 เป็นเรื่องความมีผล
ของการส่งและการรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ มิได้มีผลทำให้หน้าที่ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คโอนไป
เป็นหน้าที่ของธนาคารที่เรียกเก็บตามที่โจทก์ฎีกาด้วยไม่ จึงถือไม่ได้ว่ามูลคดีเกิดขึ้นที่ธนาคาร ท.
สาขานนวิทย์ คดีโจทก์จึงอยู่นอกเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลชั้นต้น ที่ศาลล่าง
ทั้งสองพิพากษายืนกันมาให้ยกฟ้องโจทก์ ศาลฎีกาเห็นฟ้อง ฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น พิพากษายืน

องค์คณะ

ศิริชัย ศิริกุล · นพรัตน์ สีสิตประเสริฐ · สุรศักดิ์ ตันโสรัจประเสริฐ

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/3659/2566>